

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Комітету з управління
інформаційними технологіями у системі
управління державними фінансами
(протокол № 11 від 06 липня 2026 року),
введено в дію наказом
Міністерства фінансів України
від 27 липня 2026 року № 406

Довгостроковий національний стратегічний
план цифрового розвитку, цифрових
трансформацій і цифровізації
Державної митної служби України
та її територіальних підрозділів
на основі

Багаторічного стратегічного плану електронної
митниці ЄС (Multi-annual strategic plan for
electronic customs, MASP-C)

Цифрова трансформація бізнес-процесів:
поточний стан та майбутні результати

ЗМІСТ

1. Мета	3
1.1. Передумови для цифрової трансформації та розвитку	4
1.2. Нормативно-правова основа. Огляд нормативних та стратегічних документів з ІТ Держмитслужби та ЄС	6
1.3. Управління процесами за допомогою моделювання бізнес-процесів (BPM)	9
2. Бачення та цілі електронної митниці	9
3. Управління впровадженням та ключові принципи електронної митниці	14
3.1. Ключові принципи впровадження ІТ в Держмитслужбі	15
3.1.1. Принципи ІТ-управління	15
3.1.2. Принципи бізнес-логіки інформаційно-комунікаційних систем	16
3.1.3. Принципи архітектури інформаційних систем	16
3.1.4. Принципи технічної інфраструктури	17
3.1.5. Принципи кіберзахисту	17
4. Поетапний підхід до впровадження електронної митниці	18
4.1. Поетапний підхід на рівні індивідуального проєкту	18
4.1.1. Етап 1 – ініціювання	19
4.1.2. Етап 2 – проєктування	19
4.1.3. Етап 3 – створення та впровадження	19
4.1.4. Етап 4 – введення в експлуатацію	20
4.2. Поетапний підхід до загального узгодження Стратегічного плану	20
4.3. Групування цілей	20
5. Структура ІТ-стратегії	25
5.1. Сервісно-орієнтована архітектура	25
5.2. ЄAIC	25
5.3. Гармонізований інтерфейс з ЄС і Єдине вікно для міжнародної торгівлі	26
5.4. Наявність ресурсів	28
6. Управління Стратегічним планом та його проєктами	29
6.1. Управління змінами	29
6.2. Управління проєктами	30
6.3. Оновлення	32

1. Мета

Метою довгострокового національного стратегічного плану цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Державної митної служби України та її територіальних підрозділів на основі Багаторічного стратегічного плану електронної митниці ЄС (Multi-annual strategic plan for electronic customs, MASP-C) (далі – Стратегічний план) є:

ефективне адміністрування заходів і ресурсів, потрібних для досягнення цілей цифрової трансформації;

результативне та узгоджене управління ІТ-проектами, встановлюючи як стратегічну структуру, так і етапи реалізації відповідних систем;

обґрунтування бюджетних запитів Держмитслужби з урахуванням Методики визначення належності бюджетних програм, завдань, проєктів, робіт до сфери інформатизації, затвердженої наказом Міністерства цифрової трансформації України від 29 березня 2023 р. № 34, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 квітня 2023 р. за № 625/39681;

забезпечення загального управління правовими, операційними (опис ділових процесів) та технічними аспектами нових ІТ-проектів у сфері цифровізації митних процедур.

Стратегічний план, як інструмент для досягнення визначених цілей, забезпечує більш плавний і скоординований цикл впровадження програмних продуктів.

Головною метою Стратегічного плану є формування дорожньої карти цифрової трансформації та розвитку Держмитслужби для забезпечення якісно нових зручних, надійних та прискорених процесів митної справи в Україні, яка базується на передових міжнародних практиках та рекомендаціях.

Це може бути виконано шляхом побудови сучасних, гнучких, надійних, сервісно-орієнтованих інформаційно-комунікаційних систем, модернізації Єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів (далі – CAIC) та її складової – автоматизованої системи митного оформлення (далі – АСМО), з урахуванням передових міжнародних практик, що базуються на чинному законодавстві ЄС, положеннях Митного кодексу України, орієнтованих на спрощення та гармонізацію митних процедур, створення ефективного та прозорого торговельного середовища, покращення позиції України у світових рейтингах, пов'язаних із легкістю ведення бізнесу.

Стратегічний план має на меті забезпечити досягнення домовленостей щодо ІТ-проектів, визначених у Портфелі проєктів цифрової трансформації (додаток 1), і відображених у Календарному плані впровадження проєктів в частині ключових європейських систем (додаток 2).

1.1. Передумови для цифрової трансформації та розвитку

Цифрова трансформація та розвиток Держмитслужби є національним пріоритетом, що сприятиме загальній ефективності ведення бізнесу в країні, зростанню конкурентоспроможності у світі та євроінтеграції.

Згідно зі світовою практикою збільшення швидкості та підвищення якості митних процедур можливе за умови спрощення наявних процесів із подальшою автоматизацією та зменшенням впливу людського фактора. Паралельно з цим, інформаційно-комунікаційні системи митних органів повинні бути сумісними з аналогічними системами різних, у першу чергу європейських, країн, для чого потрібно зменшити різницю між митними процедурами, забезпечити якісний інформаційний обмін, високий рівень безпеки та доступності електронних інформаційних ресурсів. Таким чином, поступова цифрова трансформація етапів митного оформлення є одним з ключових елементів виконання Держмитслужбою взятих Україною на себе міжнародних зобов'язань.

Держмитслужба почала свій шлях до цифрової трансформації ще у 2008 році шляхом схвалення Кабінетом Міністрів України Концепції створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» (розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. № 1236-р). Ця Концепція про електронну митницю стала ключовим законодавчим актом, пов'язаним з ініціативою створення електронної митниці. Зазначений документ заклав перехід до сумісного електронного митного середовища.

Як загальний інструмент управління проектами, Стратегічний план є важливим інструментом для продовження забезпечення подальшого оперативного планування та реалізації IT-проектів електронної митниці.

Особлива увага в цифровій трансформації митниці приділяється процесу майбутнього вступу України до Європейського Союзу згідно з поданою у 2022 році заявою. Додатком XV до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», встановлено чіткий перелік заходів, які Україна має виконати задля гармонізації митних процесів з європейськими стандартами.

Основними напрямками впровадження цифрової трансформації та розвитку Держмитслужби на сьогодні є:

спрощення митних процедур завдяки використанню стандартизованих європейських митних процесів та широкому використанню інформаційних технологій;

розвиток інформаційного обміну з митними органами сусідніх держав для прискорення митних формальностей та зменшення процедурних навантажень на бізнес;

модернізація систем та впровадження нових рішень для створення нового сервіс-орієнтованого ландшафту інформаційно-комунікаційних систем європейського зразка;

розвиток кадрового забезпечення Держмитслужби для реалізації IT-ініціатив; забезпечення можливостей безпечного та безперервного функціонування критичних інформаційно-комунікаційних систем митних органів.

Для забезпечення планування та контролю за виконанням зазначених вище заходів щодо цифрової трансформації процесів Держмитслужба розробила Стратегічний план цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Державної митної служби України та її територіальних підрозділів, затверджений Комітетом з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами та реалізований наказом Міністерства фінансів України від 15.12.2022 № 435 «Про реалізацію рішення Комітету з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами».

В лютому 2024 року наказом Міністерства фінансів України від 09.02.2024 № 63 «Про реалізацію рішення Комітету з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами» було затверджено Довгостроковий національний стратегічний план цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Державної митної служби України та її територіальних підрозділів на основі Багаторічного стратегічного плану електронної митниці ЄС (Multi-annual strategic plan for electronic customs, MASP-C).

Для подальшого цифрового розвитку митних процесів створено цей Стратегічний план до 2030 року, який має стати керівним документом з питань впровадження та розвитку інформаційних систем митних органів протягом наступних років.

Перелік заходів Стратегічного плану та строки їх виконання є масштабними, що вимагатиме від Держмитслужби виділення значних власних ресурсів та залучення міжнародної технічної допомоги для забезпечення якісного та своєчасного виконання нового Стратегічного плану у передбачені ним строки.

З моменту затвердження лютому 2024 року наказом Міністерства фінансів України від 09.02.2024 № 63 Стратегічного плану було реалізовані такі основні задачі.

28 березня 2024 року в рамках реалізації ініціативи Плану відновлення України Держмитслужба розпочала модернізацію системи HELP DESK для підтримки бізнесу під час проходження митних процедур. Центр підтримки є інтерфейсом для взаємодії суб'єктів господарювання, громадян та Державною митною службою України. Така ініціатива сприятиме підвищенню продуктивності, що, у свою чергу, поліпшить митні процедури та процеси.

29 березня 2024 року надано можливість громадянам самостійно декларувати експрес-відправлення в Особистому кабінеті на веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» шляхом подання електронної митної декларації М-16. Завдяки цьому нововведенню громадяни можуть декларувати експрес-відправлення та сплачувати митні платежі прямо зі смартфона.

16 червня 2024 року Держмитслужба відкрила інформацію щодо експортно-імпортних операцій суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у форматі відкритих даних через API. Знеособлені дані митних декларацій можна скачати легально, в режимі реального часу, а також автоматизувати низку завдань щодо їх аналізу.

З 1 серпня 2024 року вісім пунктів пропуску для автомобільного сполучення на українському кордоні почали використовувати нову автоматизовану систему для митного оформлення, яка замінить діючу АСМО «Інспектор». Впровадження продемонструвало значне скорочення часу митного оформлення транспортних засобів та збільшення пропускну здатності пунктів пропуску без збільшення штатної чисельності працівників. По пасажирському напрямку пропускну спроможність збільшено приблизно на 25-30%, по вантажному напрямку – на більше ніж 35%. З 15 серпня 2024 року нова система впроваджена в усіх автомобільних пунктах пропуску на державному кордоні.

Більш деталізована інформація щодо змін в інформаційно-комунікаційних системах Державної митної служби України з моменту прийняття попередньої версії Стратегічного плану наведена в розділі 6.3 цього Стратегічного плану.

1.2. Нормативно-правова основа. Огляд нормативних та стратегічних документів з ІТ Держмитслужби та ЄС

Українська митна служба проходить швидку та масштабну модернізацію попри серйозні виклики та обмеження, спричинені російською агресією проти України.

Згідно з оцінкою Європейської Комісії, визначеною у Скринінговому звіті стану імплементації права ЄС за розділом 29 «Митний союз» (2025 р.), Держмитслужба досягла значного прогресу у сфері гармонізації митного законодавства та зміцнення спроможності виконувати завдання з імплементації та забезпечення дотримання митного права.

Основним правовим інструментом, що регулює митні процедури в Україні, є Митний кодекс України. Як зазначила Європейська Комісія, Україна досягла високого рівня узгодження свого законодавства з митним законодавством ЄС. Україна активно працює над гармонізацією митного законодавства з правом ЄС, зокрема шляхом підготовки до ухвалення нового Митного кодексу, узгодженого з Митним кодексом ЄС, що стане ключовим кроком на шляху до європейської інтеграції української митниці.

Основні ідеї розробки та впровадження електронних систем, передбачених Митним кодексом ЄС, реалізовані у загальних принципах ІТ-стратегії митних органів, визначених Стратегічним планом.

Зокрема, Стратегічний план визначає напрями та завдання, спрямовані на їх реалізацію, шляхом модернізації та розвитку ІТ-складової Держмитслужби з урахуванням положень:

Митного кодексу України;

Закону України «Про електронні комунікації»;

Закону України «Про стандартизацію»;

Закону України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони»;

Закону України «Про ратифікацію Протоколу про внесення змін до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі»;

Закону України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах»;

постанови Кабінету Міністрів України від 29 березня 2006 р. № 373 «Про затвердження Мінімальних вимог до захисту інформаційних, електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних та технологічних систем»;

постанови Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 р. № 311 «Деякі питання функціонування Національного центру резервування державних інформаційних ресурсів»;

постанови Кабінету Міністрів України від 21 липня 2023 р. № 757 «Деякі питання доступності інформаційно-комунікаційних систем та документів в електронній формі»;

постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2025 р. № 205 «Деякі питання створення, адміністрування та забезпечення функціонування засобу інформатизації»;

постанови Кабінету Міністрів України від 18 червня 2025 р. № 712 «Деякі питання захисту інформаційних, електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних, технологічних систем»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. №1467-р «Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2030 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 травня 2025 р. №464-р) (далі – Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2030 року);

розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 р. № 1218-р «Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 серпня 2024 р. № 735-р «Деякі питання цифрової трансформації»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2025 р. № 835-р «Про затвердження середньострокового плану заходів з досягнення цілей реформування митних органів у рамках реалізації Національної стратегії доходів до 2030 року»;

Повідомлення Комісії до Ради, Європейського парламенту та Європейського економічного та соціального комітету – просте та безпаперове середовище для митниці та торгівлі (COM(2003)452) від 24 липня 2003 р.;

Стратегічного плану цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Державної митної служби України та її територіальних підрозділів, затвердженого Комітетом з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами та введеного у дію наказом Міністерства фінансів України від 15 грудня 2022 р. № 435 «Про реалізацію рішення Комітету з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами»;

Багаторічного стратегічного плану електронної митниці ЄС (MASP-C) у редакції 2023 року.

На сьогодні важливим пріоритетом в ЄС є, зокрема, процес впровадження безпаперових процедур, переведення всіх процедур в електронну форму. Для цього країни-учасниці ЄС реалізують програму Ініціатива електронної митниці (Electronic customs initiative), яка передбачена Митним кодексом ЄС та має забезпечити:

- обмін інформацією між економічними операторами та митними адміністраціями країн-членів ЄС;

- взаємодію між митними органами країн-членів ЄС;
- операції, пов'язані зі зберіганням інформації.

Правовим інструментом для спрямування поступового та складного тривимірного процесу переходу до повністю цифрового митного середовища, враховуючи взаємозалежності між системами та ситуацію фактичного розвитку є рішення Комісії (ЄС) 2023/2879 від 15 грудня 2023 р. про встановлення робочої програми щодо розробки та впровадження електронних систем, передбачених Митним кодексом Союзу.

Це інструмент, який використовується для спрямування зацікавлених сторін у проєктах (держави-члени, Комісія, економічні оператори) до спільної та доцільної реалізації проєктів.

Аспекти управління робочою програмою визначені в Багаторічному стратегічному плані для митної служби (Multi-annual strategic plan for electronic customs, MASP-C). MASP-C – плановий документ, що охоплює всі митні проєкти, пов'язані з ІТ, та являє собою огляд і довідкову інформацію про проєкти та ключові питання, пов'язані з розвитком ініціативи електронної митниці та поточним станом

справ у ЄС. Серед його складових: детальний графік впровадження проєктів, консолідований опис проєктів, ІТ-стратегія, тобто він одночасно і встановлює рамки для розвитку електронних митних систем, і є «гнучким планом» реалізації Робочої програми Митного кодексу ЄС. MASP-C регулює все, що стосується розвитку електронних систем для митниці.

1.3. Управління процесами за допомогою моделювання бізнес-процесів (BPM)

Управління бізнес-процесами та використання BPM-моделювання є важливими інструментами підтримки Держмитслужби щодо модернізації митних процедур та підтримки наявних або створення нових ІТ-систем. Цей підхід має на меті забезпечити цілісне уявлення про митні процеси та практичні наслідки їх впровадження відповідно до митного законодавства України та ЄС.

Використання BPM-моделей дозволяє застосувати рівень деталізації, необхідний для уточнення функціональних вимог на початкових етапах розробки майбутньої ІТ-системи та погодження цих вимог з усіма заінтересованими особами.

Удосконалення політики BPM залишається важливим завданням для архітектури електронної митниці. На сьогодні Держмитслужба розглядає шляхи вдосконалення своєї моделі роботи в частині оптимізації підготовки та впровадження функціональних і технічних специфікацій. Це сприятиме запровадженню гнучких практик для покращення наскрізного перегляду різних артефактів проєкту, а також міжсистемного узгодження та створення більш ефективного середовища для аналізу вимог та їх погодження.

Оптимізація політики BPM сприятиме плавному переходу від етапу бізнес-аналізу та бізнес-моделювання до етапу розробки ІТ-систем разом із етапом ініціації проєктів та підтримки своєчасного розгортання нових ІТ-систем Держмитслужби.

Загальний підхід до застосування та оптимізації BPM-моделей в митній сфері відображено в розділі 5 Стратегічного плану, Порядку створення та впровадження програмних продуктів Державною митною службою України, затверджені наказом Держмитслужби від 02 червня 2023 р. № 237 (далі – Порядок 237), та в Політиці моделювання бізнес-процесів (МБП) Державної митної служби України, схваленій наказом Держмитслужби від 20 грудня 2024 р. № 1347.

2. Бачення та цілі електронної митниці

Згідно з Положенням про Державну митну службу України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 227, основними її завданнями, з-поміж іншого, є забезпечення реалізації:

державної митної політики, зокрема забезпечення митної безпеки та захисту митних інтересів України і створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, збереження належного балансу між митним контролем і спрощенням законної торгівлі;

державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань митної справи, запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил.

Для того, щоб підтримати загальну місію митної служби на сьогодні створені та експлуатуються безпечні, інтегровані, сумісні та доступні інформаційно-комунікаційні системи митних органів.

Розвиток Держмитслужби на поточний час здійснюється в умовах зовнішніх та внутрішніх викликів та загроз:

збільшення обсягів транскордонної торгівлі та торгівлі через мережу «Інтернет» товарами, що пересилаються в міжнародних поштових відправленнях, а також доставляються експрес-перевізниками;

посилення міжнародної та внутрішньогалузевої конкуренції, що потребує підвищення конкурентоспроможності у митній сфері та скорочення строків проведення митних формальностей;

поява нових способів та методів скоєння злочинів та адміністративних правопорушень у сфері зовнішньоекономічної діяльності в умовах розвитку інформаційних технологій;

збільшення загроз можливого несанкціонованого доступу до ЄАІС з боку глобального інформаційного простору;

відсутність сталих процесів розробки, тестування та впровадження комплексних та складних наявних інформаційно-комунікаційних систем;

складність підвищення кваліфікації наявних та залучення на службу до митних органів нових висококваліфікованих кадрів у зв'язку з недостатнім рівнем економічної мотивації та відсутності необхідних механізмів.

Для реалізації основних завдань Держмитслужби та подолання наявних викликів та загроз визначені такі цільові орієнтири.

Цільовий орієнтир 1: повномасштабна цифровізація та автоматизація діяльності митних органів, яка включає:

цифрову трансформацію технологій митного оформлення та митного контролю до та після випуску товарів з використанням методів штучного інтелекту та обробки великих обсягів даних;

удосконалення системи управління ризиками шляхом розвитку автоматизації процесів із застосуванням сучасних рішень автоматизованого аналізу та обробки інформації, розширення джерел інформації;

впровадження технологій, які забезпечують автоматичне здійснення митних формальностей без участі посадових осіб;

застосування міжнародних електронних систем верифікації та сертифікації походження товарів;

автоматизацію процесу контролю правильності класифікації товарів та виявлення порушень, пов'язаних із наданням недостовірних відомостей про класифікаційний код товарів згідно з УКТ ЗЕД;

застосування інтегрованих механізмів міжвідомчої інформаційної взаємодії;

участь у створенні національного середовища «єдиного вікна» шляхом розвитку та модернізації «Єдиного вікна для міжнародної торгівлі», у тому числі з урахуванням гармонізації національного «єдиного вікна» через зобов'язання усіх країн-членів ЄС створити національні середовища «єдиного вікна», сумісні з центральною системою ЄС, та забезпеченні рівного доступу до єдиного цифрового простору незалежно від держави-члена.

Цільовий орієнтир 2: сприяння розвитку міжнародної торгівлі, реалізації конкурентних переваг національних експортно-орієнтованих секторів економіки, розширенню номенклатури та обсягу експорту несировинної продукції, поширенню практик застосування митних процедур, що стимулюватимуть розширення експортно-орієнтованих виробництв.

Цільовий орієнтир 3: забезпечення прозорості здійснення митних процедур та проведення митного контролю, поліпшення умов ведення підприємницької діяльності та інвестиційного клімату в Україні.

Цільовий орієнтир 4: оптимізація процедури сплати та адміністрування митних платежів, стягнення яких покладено на митні органи, що включає:

управління платниками митних та інших платежів, стягування яких покладено на митні органи (далі – платники);

повномасштабну електронну взаємодію митних органів з платниками при здійсненні операцій зі сплати митних платежів;

автоматизацію митних процедур з адміністрування коштів, що надходять на рахунки Державної казначейської служби України та призначених для сплати митних платежів.

Цільовий орієнтир 5: створення конкурентних переваг для сумлінних учасників зовнішньоекономічної діяльності та авторизованих економічних операторів, що стимулюватимуть розвиток зовнішньоекономічної діяльності.

Цільовий орієнтир 6: орієнтація діяльності митних органів при реалізації функцій контролю на скорочення адміністративного навантаження на учасників зовнішньоекономічної діяльності та створення умов ведення

зовнішньоекономічної діяльності, що виключають незаконні практики та формують прозору систему зовнішньої та внутрішньої торгівлі, що передбачає:

подальший розвиток NCTS відповідно до визначених DG TAXUD етапів синхронно з іншими країнами-учасниками Конвенції про процедуру спільного транзиту;

реорганізацію системи контролю за товарами, що переміщуються (визначення різних підходів до формування системи контролю окремо для експортованих товарів та імпортованих товарів з урахуванням реалізації національних цілей та пріоритетів);

розширення переліку операцій, здійснюваних під час митного контролю, на етапі після випуску товарів;

вдосконалення суб'єкто-орієнтованого підходу для стимулювання вибудовування моделі поведінки учасників зовнішньоекономічної діяльності, що характеризують їх як сумлінних та законослухняних;

розвиток інституту митного аудиту.

Цільовий орієнтир 7: побудова захищеної інформаційної системи Держмитслужби та цілісної архітектури кібербезпеки в інформаційно-комунікаційних системах Держмитслужби, що передбачає впровадження та експлуатацію:

технологічного сервісу єдиного каталогу (Active Directory);

комплексу централізованого кіберзахисту кінцевих точок, який забезпечує антивірусний захист, виявлення загроз та реагування на них (Extended Detection & Response, EDR) для робочих станцій та серверів;

програмно-технічного комплексу захисту інформації електронної пошти Email Security Appliance (ESA);

технологічного сервісу мережевого контролю доступу Network Access Control (NAC);

системи управління привілейованим доступом – Privileged Account Management (PAM);

функціоналу захисту вебдодатків від поширених атак – Web Application Firewall (WAF);

функціоналу виявлення, оцінки та усунення вразливостей – Vulnerability Management (VM);

вебшлюзу інформаційної безпеки для фільтрації вебтрафіку – Web Security Gateway (WSG);

функціоналу багатофакторної аутентифікації – Multi-Factor Authentication (MFA);

функціоналу запобігання витоку інформації – Data Loss/Leak Prevention (DLP);

апаратно-програмного комплексу програмно-керованої платформи криптографічного захисту інформації на базі технології програмно-керованих розподілених мереж (SDN, Software-Defined Network);

функціоналу контролю доступу до мережі – Network Access Control (NAC);

функціоналу уніфікованого управління мобільними пристроями – Mobile Device Management (MDM);

системи моніторингу мережевого трафіку на всіх ключових сегментах інфраструктури Network Detection & Response (NDR);

системи виявлення вторгнень (Intrusion Detection System, IDS);

платформи для безперервного моніторингу мережевого трафіку в інфраструктурі Держмитслужби Network Security Monitoring (NSM)

механізму класифікації даних для забезпечення належної реакції безпеки на основні типи даних, які отримуються, передаються або копіюються (Data Classification).

Напрямами реалізації цільового орієнтиру 7 також є:

побудова системи консолідації даних з системних журналів, інформації щодо подій та інцидентів для аналізу і класифікації системним адміністратором або фахівцем з інформаційної безпеки – Security Information and Event Management (SIEM) & Security Orchestration, Automation and Response (SOAR);

авторизація системи з безпеки відповідно до вимог нормативних документів з технічного та криптографічного захисту інформації або отримання сертифіката відповідності стандарту інформаційної безпеки, виданого органом з оцінки відповідності;

розроблення та затвердження Держмитслужбою необхідних політик та регламентів з питань протидії кіберзагрозам;

Відповідно до Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2030 року та Операційного плану реалізації Стратегії цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами, затвердженого рішенням Комітету з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами (протокол № 10 від 26.09.2025) та реалізованого наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2025 № 500 (далі – Операційний план), передбачено впровадження централізованих рішень у сфері кіберзахисту, зокрема шляхом побудови галузевого операційного центру безпеки системи управління державними фінансами (Security Operational Center – SOC).

Отже, впровадження конкретних технологічних рішень Держмитслужби з кібербезпеки, які описано в цьому цільовому орієнтирі, буде синхронізовано з архітектурою, функціональною моделлю та строками створення операційного центру безпеки системи управління державними фінансами (після отримання відповідних документів від Мінфіну та детального їх вивчення).

сертифікація процесів інформаційної безпеки Держмитслужби на відповідність стандарту ISO 27001;

впровадження організаційних та технічних заходів для управління політиками резервування та відновлення інформації в інформаційно-комунікаційних системах митних органів.

Досягнути визначених цільових орієнтирів планується такими засобами:

постійний розвиток та розбудова ЄАІС;

гармонізований обмін інформацією на основі міжнародно-прийнятих моделей даних і форматів повідомлень;

реінжиніринг митних і пов'язаних з митними процесів з метою оптимізації їх ефективності та результативності, їх спрощення та зменшення витрат на дотримання митних вимог;

пропонування широкого спектру електронних митних послуг для економічних операторів, для взаємодії з митними органами;

створення належної правової бази для сприяння досягненню цих цілей.

Більш детальна інформація щодо мети та стратегічних цілей електронної митниці наведено в Портфелі проєктів цифрової трансформації (додаток 1).

3. Управління впровадженням та ключові принципи електронної митниці

Держмитслужба як суб'єкт системи управління державними фінансами (далі – СУДФ) забезпечує реалізацію цілого ряду проєктів електронної митниці в межах стратегічних документів, зокрема:

Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2030 року;

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2026 р. № 217-р «Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2026-2030 роки та затвердження операційного плану заходів з її реалізації».

Зважаючи на велику кількість та масштабність поточних проєктів, створено проєктний офіс ІТ – Комітет з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами (далі – Комітет) для контролю впровадження масштабної програми модернізації ІТ СУДФ на рівні Мінфіну, Казначейства, ДПС, Держмитслужби, Держаудитслужби, Держфінмоніторингу.

Функції Комітету визначені у Положенні про Комітет з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами, затверджене наказом Міністерства фінансів України 02 березня 2021 р. № 134, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 12 травня 2021 р. за № 628/36250 (далі – Положення 134).

До складу Комітету входить представник Держмитслужби, який бере участь у роботі Комітету та ініціює, у разі потреби, перед Комітетом зміни, оновлення, доповнення до Стратегічного плану, як національної робочої програми щодо розробки та впровадження електронних систем.

Ключові принципи впровадження ІТ в Держмитслужбі наведено в пункті 3.1 цього розділу.

3.1. Ключові принципи впровадження ІТ в Держмитслужбі

3.1.1. Принципи ІТ-управління

впровадження нової моделі управління ІТ з використанням сучасних підходів до управління проектами для забезпечення ефективної роботи ІТ-підрозділів, узгодженості та контрольованості ІТ-проектів, синергії від використання спільних рішень, підвищення керованості ІТ-процесів та оперативності доступу до інформації;

системне управління розробкою та документуванням, згідно з яким необхідно забезпечити наявність та актуалізацію сховища вихідних кодів, впровадження політики обов'язкового контролю версійності вихідного коду, конфігурації кластерів, серверів, середовищ та окремих сервісів, які мають зберігатися в системі контролю версійності, а для застосування змін мають бути розроблені відповідні скрипти або детальні інструкції для задач, які неможливо автоматизувати;

програмні продукти переважно розробляються/підтримуються внутрішніми структурними підрозділами Держмитслужби (посадовими особами), у разі залучення коштів міжнародних донорів формуються відповідні проєктні команди;

програмні продукти повинні бути задокументовані відповідними специфікаціями з використанням міжнародних та національних стандартів, програмний код, записи змін в репозиторії та випуски версій програмного забезпечення (далі – ПЗ) повинні супроводжуватись відповідним коментуванням розробників згідно з кращими практиками життєвого циклу розробки та впровадження програмного забезпечення. Програмний код ІТ-рішень може бути відкритим при дотриманні відповідних вимог чинного законодавства України з питань захисту інформації;

програмний продукт має бути протестований як із точки зору функціональних, так і нефункціональних вимог відповідно до потреб конкретної системи. Види тестувань, які має включати в себе: функціональне тестування, тестування на відмову та відновлення, тестування продуктивності, навантажувальне тестування, стрес-тестування, тестування безпеки та тести на вразливість;

поступовий перехід на впровадження системного підходу до каталогу ІТ-послуг та управління якістю послуг (запровадження управління інцидентами та змінами з можливим запровадженням управління ІТ-активами в майбутньому).

Відповідно до встановлених повноважень Держмитслужба визначена технічним адміністратором систем, власником (держателем) яких є держава в особі Держмитслужби, та забезпечує здійснення організаційних, технічних та інших заходів, необхідних для забезпечення супроводу, адміністрування та функціонування вказаних систем (засобів інформатизації).

Функції технічного адміністратора виконуються Держмитслужбою через Департамент з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації.

3.1.2 Принципи бізнес-логіки інформаційно-комунікаційних систем

збільшення обсягу даних, які можуть бути отримані від суб'єктів господарювання або автоматизовано шляхом інформаційного обміну з одночасним зменшенням обсягу даних, що вносяться посадовими особами митних органів в ручному режимі;

введення даних в місці їх виникнення, запобігання дублюванню та зберігання неактуальної інформації;

оперативність і доступність необхідної інформації в режимі онлайн – для прийняття управлінських рішень;

забезпечення інтегрованості на рівні інформаційних систем, в автоматизованому онлайн-режимі;

удосконалення ризик-орієнтованого підходу до виконання бізнес-правил на основі технологій роботи з великими обсягами даних, зменшення впливу людського фактору.

3.1.3. Принципи архітектури інформаційних систем

централізація та екстериторіальність, що передбачає використання єдиного, центрального комплексу ІТ-систем, реалізованого через вебзастосунки та сервісно-орієнтований підхід, а також запровадження механізму передачі декларацій між інспекторами, їх автоматичний розподіл, відсутність контакту з декларантом, система може залучати декілька посадових осіб митних органів для аналізу декларації (центри компетенції) тощо;

наявність апаратного-програмного комплексу для підтримки централізованого сховища даних митних органів та використання сучасних, гнучких інструментів для аналізу інформації та підготовки звітності (система підтримки прийняття рішень, звітність (репортінг) для керівництва служби);

участь у створенні спільного сховища даних системи управління державними фінансами, побудова якого передбачена Операційним планом;

розробка універсального інтерфейсу прикладного програмного забезпечення (API) з реєстрами та системами інших державних органів, установ та організацій, уповноважених на виконання дозвільних або контрольних функцій щодо

переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;

створення тестового середовища митних ІТ систем, яке може бути розміщено з використанням зовнішніх обчислювальних потужностей, розміщених на базі комерційного центру обробки даних з підтвердженим рівнем відповідності встановленим вимогам щодо захисту інформації або на рівні власних центрів обробки даних Мінфіну або Держмитслужби, які повинні бути географічно віддалені від основного центру обробки даних, з дотриманням вимог щодо сегментування обчислювальних мереж та захисту інформації.

3.1.4. Принципи технічної інфраструктури

централізація керування, адміністрування прикладного програмного забезпечення та ІТ-інфраструктури, автоматизація моніторингу усіх компонентів інфраструктури в основному та резервному центрі обробки даних;

впровадження механізму, який дозволить включати кожен змін даних в процесі митного оформлення в процес резервного копіювання та тиражувати в місце аварійного відновлення (резервний ЦОД), уникаючи втрати даних.

3.1.5. Принципи кіберзахисту

захищеність даних передбачає забезпечення цілісності, доступності, конфіденційності та розмежування доступу до даних шляхом використання, у тому числі, стандартів криптографічного захисту даних;

інтероперабельність, що передбачає перевикористання як даних, наявних в ключових державних реєстрах та зовнішніх системах, так і даних, що вже були надані суб'єктами господарської діяльності (далі – суб'єкти господарювання);

незмінність даних, коли забезпечується фіксація та відстеження історії будь-яких запитів та транзакцій, спрямованих на внесення змін до інформації, електронна ідентифікація користувачів, що вносили зміни в дані, захист від несанкціонованого доступу до інформації, неможливість зміни чи втрати журналів роботи з даними, неможливість зміни інформації та документів, що були надані користувачами із використанням кваліфікованого електронного підпису (далі – КЕП);

авторизація системи з безпеки відповідно до вимог нормативних документів з технічного та криптографічного захисту інформації або отримання сертифіката відповідності стандарту інформаційної безпеки, виданого органом з оцінки відповідності.

У процесі цифрової трансформації Держмитслужба може використовувати як власний ресурс фахівців, так і зовнішніх спеціалістів або працівників профільних ІТ-компаній. Необхідність залучення визначається проєктним плануванням ресурсу та залежить від терміновості завдань, наявності доступного часу та фінансування. Стратегічно важливим є формування принципів контролю якості та

кількості виконуваної роботи з метою забезпечення функціональності та доступності інформаційно-комунікаційних систем. У разі створення відповідного механізму Держмитслужба отримає перевагу в гнучкості вибору ресурсів для виконання складних завдань та мінімізує супутні проєктні ризики.

Відповідно до вимог Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» та постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2024р. № 1426 «Про затвердження Положення про організаційно-технічну модель кіберзахисту», з метою забезпечення сталого і безпечного функціонування критичної інфраструктури і впровадження організаційно-керуючої інфраструктури кіберзахисту на базі сил кіберзахисту секторального органу і суб'єктів забезпечення кібербезпеки у фінансовому секторі критичної інфраструктури, посилення спроможності національної системи реагування на кіберінциденти, кібератаки, кіберзагрози у відповідній галузі, сфері Міністерством фінансів України заплановано створення операційного центру безпеки системи управління державними фінансами (галузевий SOC).

З метою впровадження ефективної системи виявлення та реагування на кіберінциденти, кібератаки, кіберзагрози, усунення їх наслідків, здійснення інформаційного обміну щодо реалізованих та потенційних кіберзагроз, забезпечення проведення аудиту інформаційної безпеки на об'єктах інформаційної діяльності, що належать до сфери управління Державної митної служби України, як оператора критичної інфраструктури у фінансовому секторі, Держмитслужба розглядає можливість впровадження елементів (частин) секторального (або об'єктового) центру управління безпекою (при узгодженні з концептуальними підходами та вимогами до побудови галузевого SOC) як складової галузевого SOC. Така модель забезпечує можливість оптимально та ефективно використати спроможності організаційно-керуючої інфраструктури кіберзахисту фінансового сектору, сприятиме оперативному реагуванню на кіберінциденти і підвищенню захисту в кіберпросторі електронних державних інформаційних ресурсів митних органів.

Багаторівневий підхід та аспекти управління окреслені у Положенні 134, Положенні про Комісію з питань впровадження та розвитку інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у митній справі, затверджене наказом Держмитслужби від 07.04.2023 № 137 (далі – Положення 137), і Порядку 237.

4. Поетапний підхід до впровадження електронної митниці

4.1. Поетапний підхід на рівні індивідуального проєкту

Поетапний підхід застосовується до управління та реалізації всіх окремих проєктів та ЄАІС в цілому, які визначені у Стратегічному плані, відповідно до таких етапів з урахуванням Обов'язкових вимог до створення (модернізації, модифікації, розвитку), адміністрування та забезпечення функціонування засобу

інформатизації, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2025 р. № 205 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 15 липня 2025 р. № 893):

- етап 1 – ініціювання;
- етап 2 – проєктування;
- етап 3 – створення та впровадження;
- етап 4 – введення в експлуатацію.

4.1.1. Етап 1 – ініціювання

Етап 1 передбачає формування потреби та розроблення технічних вимог.

На етапі формування потреби замовник визначає потребу у створенні (модернізації, модифікації, розвитку) засобу інформатизації шляхом обстеження обраних робочих процесів (бізнес-процесів) та пов'язаних з ними об'єктів інформатизації замовника. Під час цього етапу, паралельно з визначенням митної політики та нормативно-правовими вимогами, проводиться бізнес-аналіз. Мета діяльності з моделювання полягає в тому, щоб гарантувати, що запропонований бізнес-процес, який підтримується нормативно-правовими положеннями, залишається релевантним потребам бізнес-середовища, а його вплив на різні проєкти може бути зрозумілий і оцінений особами, які приймають рішення.

У разі потреби у створенні (модернізації, модифікації, розвитку) засобу інформатизації замовником приймається рішення щодо створення (модернізації, модифікації, розвитку) засобу інформатизації та визначається координатор робіт із створення (модернізації, модифікації, розвитку) засобу інформатизації.

Етап ініціювання передбачає підготовку проєкту технічних вимог та затвердження їх замовником.

4.1.2. Етап 2 – проєктування

Етап 2 передбачає визначення цільової архітектури засобу інформатизації, його функціональних та технічних характеристик, структури даних, взаємодій та інтерфейсів з іншими інформаційними системами. На цьому етапі готується технічне завдання, моделі процесів, описуються вимоги до безпеки, надійності, масштабованості, інтегровуваності тощо. Проєктування також включає визначення ролей власника та адміністратора системи, способу управління доступами, методів автентифікації, категорій інформації та її захисту.

Розробка проєктної документації передбачає необхідність тісної взаємодії між Мінфіном та Держмитслужбою, а також зовнішнього постачальника послуг у разі його залучення, як в частині визначення бізнес-логіки, так і в частині технічної реалізації. У разі потреби, можливим є залучення представників бізнес-спільноти.

4.1.3. Етап 3 – створення та впровадження

Етап створення включає розроблення програмного забезпечення, модулів, інтерфейсів, баз даних і інтеграцій відповідно до затвердженої проектної документації та вимог власника засобу інформатизації. На цьому етапі виконується програмна реалізація функцій, моделювання процесів, побудова API, налаштування інфраструктури, впровадження засобів захисту інформації, формування тестових сценаріїв та проведення попередніх випробувань.

На етапі впровадження здійснюються дослідне використання, комплексне тестування, налаштування продуктивного середовища, проведення навчання користувачів, а також оцінювання готовності системи. Власник засобу інформатизації приймає рішення про введення в експлуатацію після підтвердження відповідності функціоналу системи. Впровадження завершується введенням системи в експлуатацію.

4.1.4. Етап 4 – введення в експлуатацію

Етап 4 передбачає підтвердження, що засіб інформатизації відповідає проєктній документації, а також критеріям готовності, визначеним власником системи. На цьому етапі здійснюється комплексне тестування в продуктивному середовищі, контроль правильності інтеграцій, стабільності роботи модулів, перевірка процедур резервування, відновлення, журналювання та управління доступом.

Після введення в експлуатацію система передається на супроводження, забезпечується безперервний моніторинг її функціонування, визначаються відповідальні особи за адміністрування, безпеку, оновлення та реагування на інциденти. Введення в експлуатацію є фінальним елементом життєвого циклу створення системи й відкриває період її штатного використання в діяльності органу.

4.2. Поетапний підхід до загального узгодження Стратегічного плану

Для досягнення узгодженої реалізації Стратегічного плану Кабінет Міністрів України, Мінфін, Держмитслужба, інші центральні органи виконавчої влади узгоджують етапи Стратегічного плану та строки їх виконання, ураховуючи законодавство України у митній справі та міжнародні договори. Для такого узгодження необхідно мати чітке уявлення про зміст бізнес-планів, реалізувати відповідні бізнес-потреби, узгодити IT-архітектуру та стратегію впровадження, пріоритети та механізм управління для розробки та поступового оновлення Стратегічного плану.

4.3. Групування цілей

Загальний план впровадження IT поділено на групи, які далі поділяються на проєкти та етапи на основі досягнутого ступеня юридичного, ділового та

технічного уточнення та узгодження. Таким чином, описи проєктів, перелічені у додатку 1, класифікуються відповідно до чотирьох груп:

Група 1: Централізовані транс'європейські системи, які розроблені Єврокомісією та можуть вимагати розробки національних компонентів/баз даних країнами-кандидатами на вступ до ЄС

Група 1 містить описи проєктів для централізованих транс'європейських систем.

Група 2: Децентралізовані транс'європейські системи, які розроблені Єврокомісією, мають значну національну складову, мають бути розроблені та впроваджені країнами-кандидатами на вступ до ЄС

Група 2 містить описи проєктів для децентралізованих транс'європейських систем.

Група 3: Вимоги ЄС до національних систем – розробляються країнами-кандидатами на вступ до ЄС, які прагнуть впровадити процеси, визначені в УСС та законодавстві ЄС щодо єдиного вікна (SW)

Група 3 містить проєкти національного рівня, для яких існують вимоги ЄС.

Група 4: Національні системи та їх компоненти, розвиток яких передбачено стратегічними планами України

Група 4 містить проєкти національного рівня, які реалізуються відповідно до стратегічних документів національного рівня.

Орієнтовна схема ІТ-інфраструктури національних митних ІТ-систем та їх взаємодії з основними ІТ-системами ЄС, а також пріоритетні напрями реалізації ініціатив по цифровізації національних систем наведено на рисунках 1 - 3.

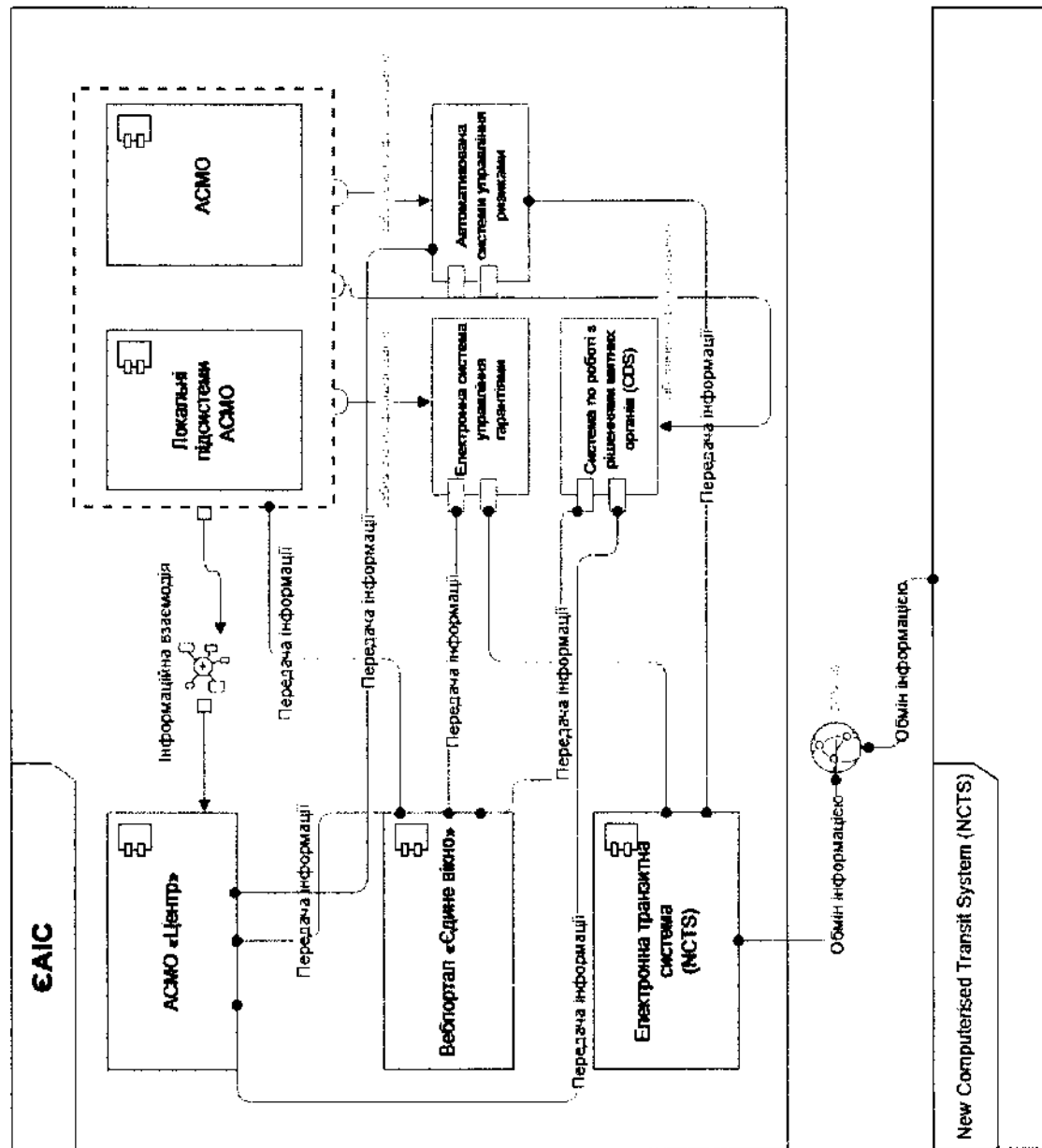

Рис. 1. Узагальнена схема ЄАІС та її підготовки до інформаційної взаємодії з ІТ-системами ЄС

Рис. 2. Орієнтовна схема інтеграції ЄАІС з європейськими системами

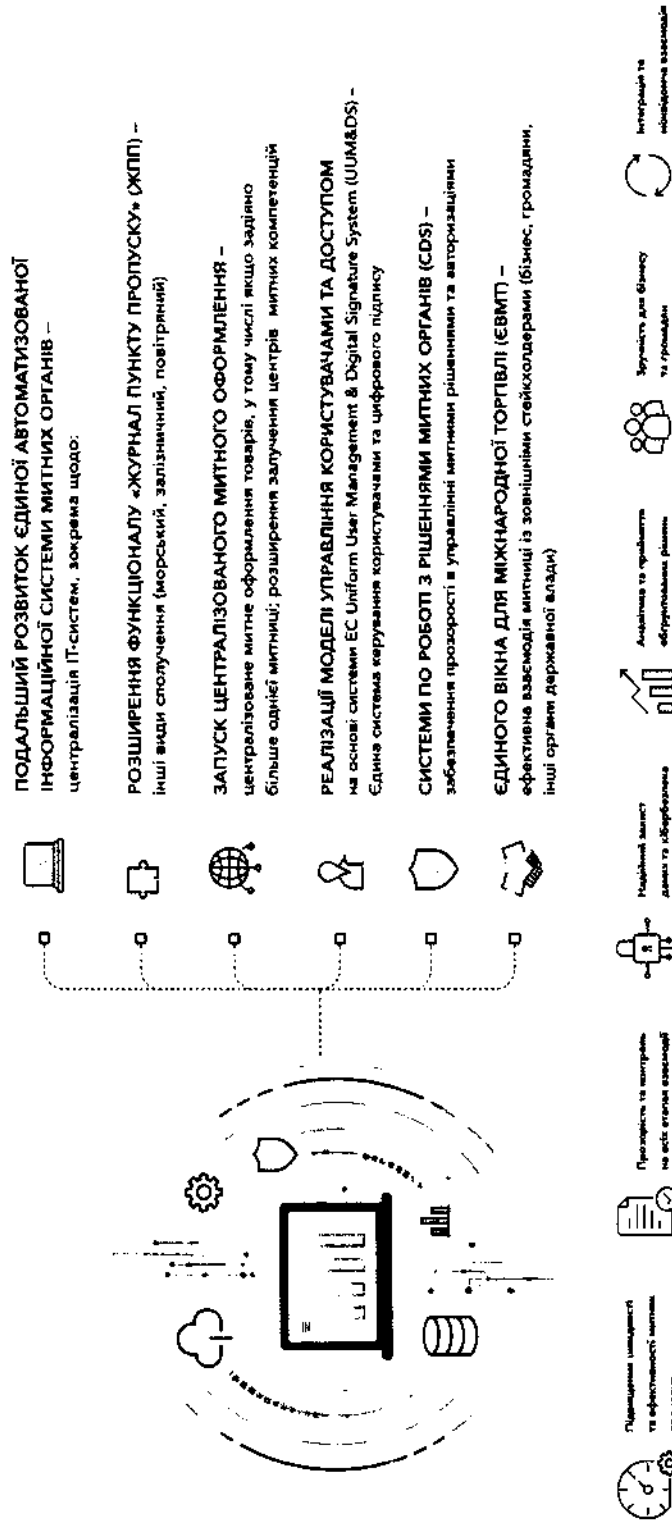

Рис. 3. Пріоритетні напрями реалізації Держмитслужбою ініціатив по цифровізації в митній сфері

5. Структура ІТ-стратегії

Держмитслужба досягла високого рівня автоматизації. Враховуючи зазначене, очевидно, що будь-яка зміна законодавства має бути ретельно вивчена з огляду на потенційний вплив, який вона може мати на модернізацію відповідних ІТ-систем.

Основою ІТ-стратегії Держмитслужби є:

5.1. Сервісно-орієнтована архітектура

Використання сервісно-орієнтованої архітектури (SOA) є одним із основних підходів при проектуванні сучасних, ефективних, високонавантажуваних та адаптованих до швидких змін інформаційно-комунікаційних систем. Ця архітектура є основою побудови митних систем ЄС та довела свою практичну перевагу над класичними монолітними архітектурами.

Запровадження сервісно-орієнтованого підходу, що реалізується із застосуванням API, мікросервісів та інших сучасних архітектурних підходів, в розробці нових ІТ-систем для митниці забезпечить створення гнучких систем, підсистем, модулів, які легше адаптуються до змін і отримують вигоду від повторного використання існуючої функціональності.

Цей підхід узгоджується з Європейською структурою сумісності (EIF), яка рекомендує розробку моделі послуг на основі компонентів, що дозволяє створювати публічні служби шляхом повторного використання, наскільки це можливо, існуючих компонентів послуг.

Щоб змодельовати цю реальну операцію та розробити ІТ-системи, які реалізують ці бізнес-сервіси, SOA зосереджується на аналізі бізнес-процесів, щоб ідентифікувати сервіси, які необхідні для виконання цієї операції, і координацію цих сервісів для отримання бажаних результатів. Наприклад, після аналізу імпортних, експортних і транзитних процедур усі вони потребують ІТ-програми для виконання аналізу ризиків; отже, найефективнішим рішенням буде унікальна програма, яка пропонує послуги аналізу ризиків для всіх цих процедур, адаптованих до кожного конкретного процесу, а не три ІТ-системи, пов'язані з ризиками, для кожного робочого процесу.

5.2. ЄАІС

ЄАІС впроваджуватиметься централізовано, якщо це доцільно та з огляду на загальне скорочення витрат і за умови позитивного економічного обґрунтування.

Для досягнення цієї мети Держмитслужба створила високодоступну ІТ-інфраструктуру, яка пропонує належний рівень обслуговування як в пунктах пропуску через державний кордон, так і в місцях митного оформлення всередині країни.

Водночас практика паралельного використання діючої децентралізованої АСМО показує, що централізоване впровадження може впроваджуватися поступово з використанням модульного підходу.

Це обумовлює потребу в модульному проектуванні системи, яка завдяки можливостям сервісно-орієнтованої архітектури дозволяє підключати відповідну функціональність до різних систем, водночас передбачаючи спеціальні інтерфейси для нових систем. Ця гібридна архітектура є складнішою та більш трудомісткою для розробки та впровадження Держмитслужбою, і вона менш гнучка у вирішенні змін (порівняно з єдиною центральною функціональністю).

В умовах воєнного стану і післявоєнний період здатність Держмитслужби до швидкої трансформації процесів є одним з головних завдань, зумовленим інтенсифікацією заходів щодо підготовки інтеграції України до ЄС. При цьому важливо забезпечити високий темп впровадження нових рішень, що, своєю чергою, вимагає нових уніфікованих підходів до архітектури ІТ-процесів, збалансованого підходу до кадрового і фінансового забезпечення всіх ланок виконання трансформаційних проєктів – від аналізу та оптимізації операційних процесів, управління проєктами та ресурсами, до принципів уніфікації ІТ-рішень та створення нової гнучкої та надійної інформаційно-комунікаційної інфраструктури.

5.3. Гармонізований інтерфейс з ЄС і Єдине вікно для міжнародної торгівлі

Майбутні системи повинні запропонувати єдину точку доступу для торгівлі, таким чином зменшивши кількість з'єднань з митними органами до одного.

Якщо з будь-якої причини існує кілька з'єднань, такі з'єднання слід розробляти з використанням гармонізованих специфікацій. Звернувшись до майбутніх систем доступу трейдерів, пов'язаних із деклараціями, з використанням вищезазначених практик і методів, Україна могла б значно знизити вартість торгівлі.

Національна точка доступу для учасників процесу переміщення товарів через митний кордон України (митні органи, економічні оператори, державні органи, установи та організації, уповноважені на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів) забезпечується єдиним державним інформаційним вебпорталом «Єдине вікно для міжнародної торгівлі».

Схема взаємодії вебпорталу «Єдине вікно» з іншими компонентами ЄАІС та зовнішніми системами зображена на рис. 4.

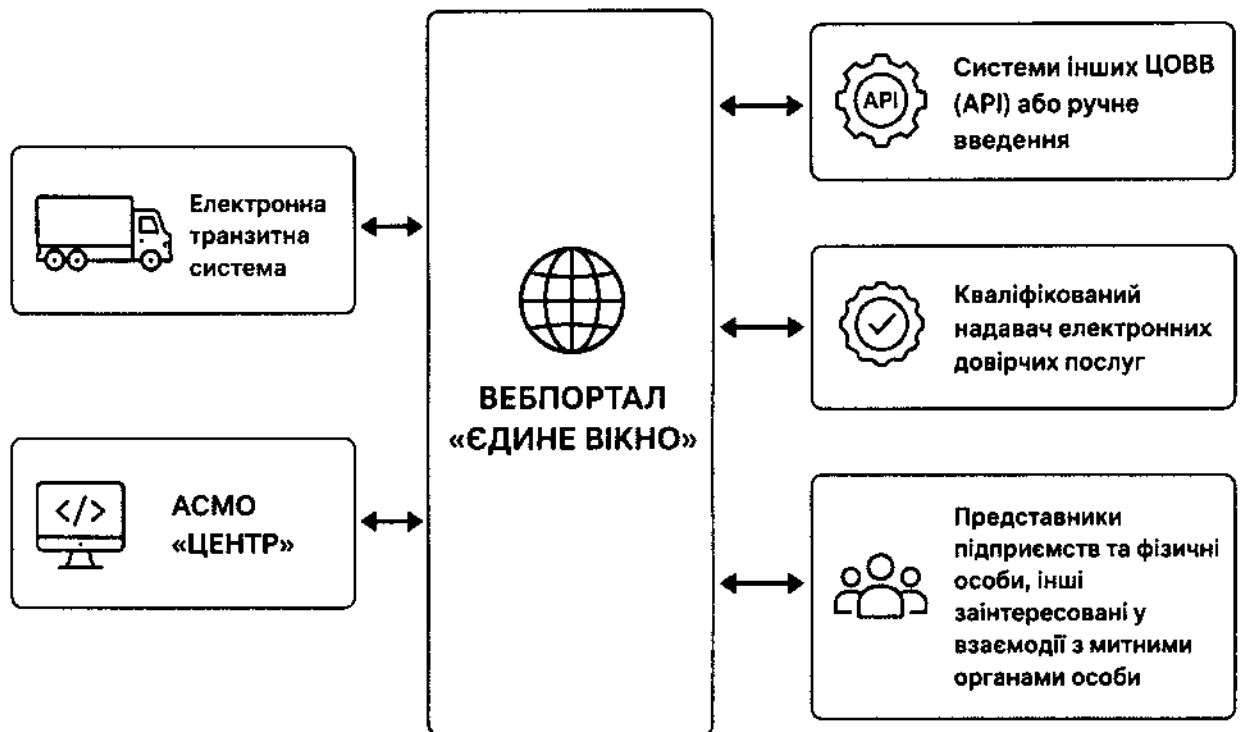

Рис. 4. Схема взаємодії вебпорталу «Єдине вікно» з іншими компонентами САІС та зовнішніми системами

Доступ інших органів державної влади України та уповноважених органів Європейського Союзу (Європейська Комісія, Аудиторська рада, OLAF, ЕСА та ЕРРО) до інформаційно-комунікаційних систем митних органів відповідно до положень Розділу III «Захист фінансових інтересів Союзу» Рамкової угоди між Україною та Європейським Союзом щодо спеціальних механізмів реалізації фінансування союзу для України згідно з інструментом Ukraine Facility, ратифікованої Законом України № 3786-IX від 06.06.2024, здійснюється відповідно до окремо визначеного механізму інформаційної взаємодії.

Логічна схема взаємодії складових частин вебпорталу «Єдине вікно» зображена на рис. 5.

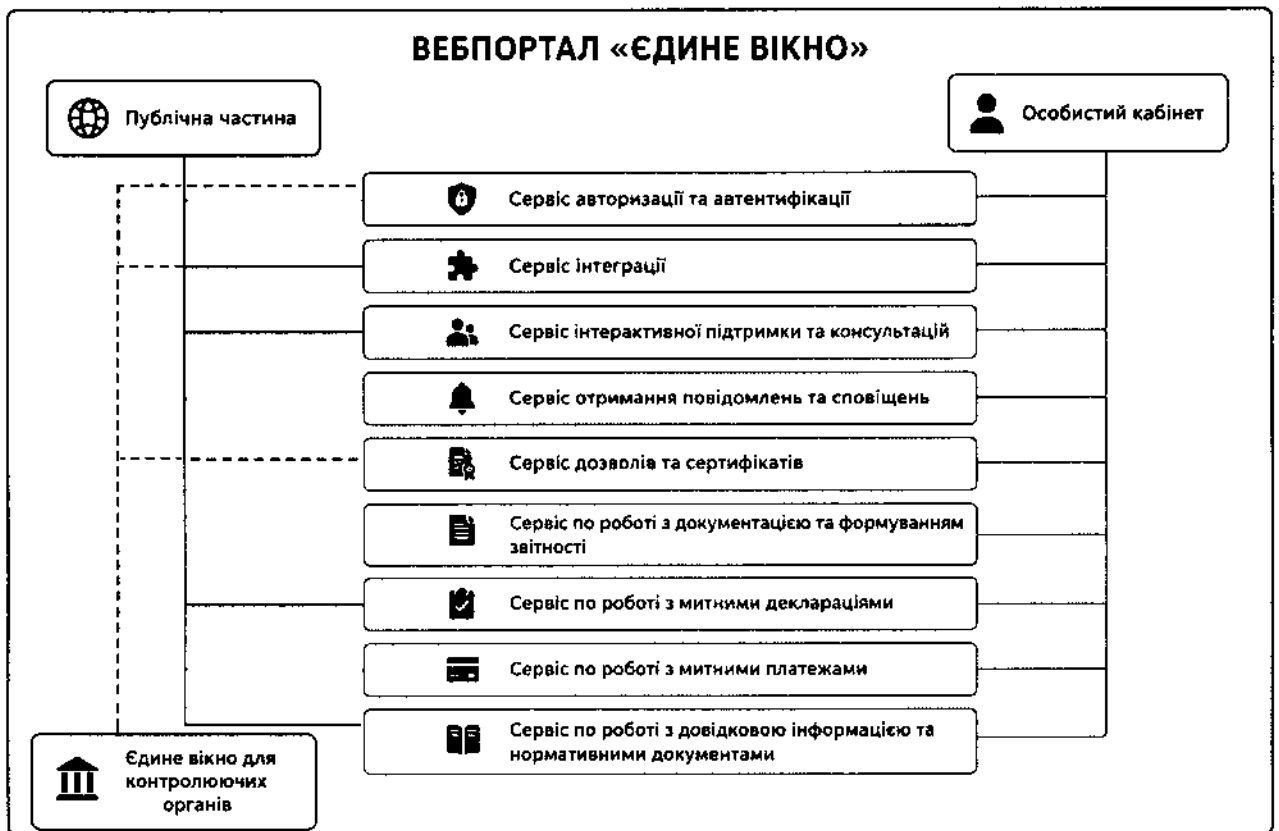

Рис. 5. Логічна схема взаємодії складових частин вебпорталу «Єдине вікно»

5.4. Наявність ресурсів

Відповідно до Стратегії СУДФ однією з проблем є недостатнє кадрове забезпечення супроводження і розвитку інформаційно-комунікаційних систем. Тому згідно зі Стратегією СУДФ стратегічною ціллю 5 визначене збереження та посилення кадрового потенціалу.

Також Стратегія СУДФ передбачає централізоване управління ІТ, відповідно до якого до повноважень Держмитслужби належить: розроблення планів цифрової трансформації митної сфери відповідно до завдань та цілей Стратегії СУДФ; формування функціональних вимог для вдосконалення існуючих та створення нових інформаційних систем; подання пропозицій на розгляд Комітету; формування бюджетних запитів; адміністрування до моменту переходу на модель централізації ІТ власних інформаційних систем, баз даних, інформаційних ресурсів та реєстрів, серверного та мережевого обладнання, інших елементів ІТ-інфраструктури та ІТ-ресурсів у СУДФ; користування ІТ-послугами; здійснення контролю за здійсненням заходів з інформаційної безпеки; нормативне забезпечення реалізації плану заходів щодо реалізації Стратегії СУДФ.

Фінансове забезпечення реалізації ІТ-стратегії здійснюється за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на відповідний рік Держмитслужбою, міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

Отже, керуючись принципами у сфері ІТ-управління, визначеними у Стратегії СУДФ, обов'язковою умовою своєчасної та якісної реалізації ІТ-стратегії є наявність матеріальних, технічних і кадрових ресурсів та скоординованість зусиль Мінфіну, Держмитслужби як суб'єкта СУДФ та учасників ІТ-проектів.

Розгорнута інформація про основні напрямки ІТ-стратегії Держмитслужби щодо впровадження цифрових рішень, які сприятимуть забезпеченню сталого розвитку інформаційних систем, опис ініціатив із запровадження цифрових рішень та переліку основних цілей Стратегічного плану, досягнення яких дозволить забезпечити не лише розвиток інформаційно-комунікаційних систем, але і підвищити рівень кадрового забезпечення, модернізувати функціональність наявних систем і поточну ІТ-інфраструктуру, а також опис очікуваних результатів реалізації ініціатив відображені у Додатку 3.

6. Управління Стратегічним планом та його проєктами

6.1. Управління змінами

Завданням і відповідальністю Держмитслужби та Мінфіну є забезпечення того, щоби Стратегічний план залишався актуальним. Нова версія Стратегічного плану підготовлена в тісній співпраці Мінфіну, Держмитслужби та в консультаціях з європейськими партнерами.

Метою процесу керування змінами є забезпечення використання стандартизованих методів і процедур для ефективного внесення змін до Стратегічного плану. У разі необхідності внесення змін до Стратегічного плану (у цьому документі (основній частині) або в одному з його додатків) самостійні структурні підрозділи Держмитслужби та представники бізнес-спільноти (які мають можливість ознайомитися з діючою версією Стратегічного плану на офіційному сайті Держмитслужби в мережі Інтернет і проводити обговорення пропозицій щодо внесення змін на засіданнях громадських рад при Держмитслужбі або Мінфіні) діють як ініціатори змін та мають право подати запит на зміни. Ініціатор змін адресує відповідний запит на зміну менеджеру змін – Департаменту цифрових трансформацій, цифрового розвитку та цифровізації Держмитслужби, який:

- організовує консультації з іншими залученими структурними підрозділами та забезпечує організацію проведення засідань Комісії з питань впровадження та розвитку інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у митній справі;

- готує та надсилає запити на зміни для обговорення;

- веде інвентаризацію запитів на зміни, а також схвалених змін.

Ініціатор змін отримує інформацію про перебіг змін (відхилення, схвалення та прийняття).

Узгоджені зміни впроваджуються в наступній редакції Стратегічного плану. Комітет постійно інформується про запропоновані та узгоджені на рівні

Держмитслужби зміни та забезпечує остаточне затвердження оновленої версії Стратегічного плану на рівні Комітету та Мінфіну відповідно до Положення 134.

6.2. Управління проєктами

Для підтримки прозорості та встановлення довіри до прогресу, досягнутого між відповідними структурними підрозділами Держмитслужби, а також до розвитку проєктів, важливо мати чітку методологію визначення досягнення результатів. Поетапний підхід, наведений у розділі 4 Стратегічного плану, встановлює широкі вказівки щодо впровадження компонентів ЄАІС.

Однак ці впровадження будуть реалізовані лише за наявності узгодженого підходу до скоординованої розробки компонентів ЄАІС.

Кожен ключовий євроінтеграційний проєкт повинен працювати в межах загального періоду часу, як зазначено в плануванні проєкту (додаток 2).

Для досягнення кожного основного результату (наприклад, ВРМ, специфікації системи тощо) проєкт проходитиме цикл перегляду та прийняття з самостійними структурними підрозділами Держмитслужби. Під час цього циклу також проводитимуться консультації з суб'єктами господарювання (бізнес-середовище) у разі потреби. Кожен документ, що підлягає затвердженню, буде надано на розгляд із заздалегідь оголошеним і відповідним періодом для надання коментарів. Наприкінці цього періоду перевірки буде підготовлено зведений список всіх отриманих коментарів і скликано засідання проєктної групи та Комісії з питань впровадження та розвитку інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у митній справі для обговорення дій, які необхідно вжити щодо коментарів.

У разі неочікуваних і великих затримок проєктів узгоджені кінцеві терміни можуть бути змінені, дотримуючись тих самих процедур управління змінами, як описано вище, і відповідно до Положення 134, Положення 137 і Порядку 237. Це також може призвести до вжиття заходів щодо адаптації термінів, зазначених у нормативно-правовій базі.

Організаційна структура управління проєктами Стратегічного плану потребує високого рівня узгодженості, прозорості та координації між усіма зацікавленими сторонами, зменшення дублювання функцій та максимального спрощення (уникнення) бюрократичних процесів, що забезпечить виконання зобов'язань на належному рівні.

Впровадження електронної митниці буде успішним лише за умови регулярної взаємодії на всіх рівнях, ролях і компетенціях, чіткого та ясного визначення обов'язків для кожної групи.

Управління впровадженням проєктів Стратегічного плану буде спрямоване на:

ретельний контроль планування та моніторинг проєктів, що впливають з Митного кодексу України та інших актів митного законодавства, відповідно до яких складні проєкти мають бути реалізовані в дуже обмежені строки;

покращення координації складної та дуже різної діяльності у сферах політики, законодавства, бізнес операцій та ІТ, зберігаючи узгодженість та прозорість;

підвищення ефективності, можливості контролю та координації з одночасним збереженням гнучкості;

можливість оперативного звітування щодо прогресу виконання та досягнених результатів всім зацікавленим сторонам та міжнародним партнерам.

До переліку основних учасників (заінтересованих сторін) можна включити таких:

Держмитслужба – замовник, розробник / технічний адміністратор, власник бізнес-результату держатель системи та володілець інформації в системі;

державна установа «Відкриті публічні фінанси» (ДУ «ВПФ») – експерт у сфері інформаційних технологій (відповідно до Положення про державну установу «Відкриті публічні фінанси», затвердженого наказом Мінфіну від 30.01.2017 № 18 (у редакції наказу Мінфіну від 17.05.2021 № 268)). Після нормативного визначення інституційної спроможності ДУ «ВПФ» її статус може бути змінений (приведений у відповідність);

Мінфін – міжвідомчий координатор який визначає стратегічні рамки створення нових митних електронних систем.

В контексті розробки нових та розвитку існуючих митних електронних систем важливим елементом також є взаємодія з іншими органами (ЦОВВ), установами, організаціями як постачальниками та/або споживачами даних, суб'єктами інтеграції тощо. Разом з тим, така взаємодія регулюється на рівні двосторонніх документів (договори, угоди, протоколи міжвідомчої інформаційної взаємодії) та не потребує додаткового регулювання в рамках цього Стратегічного плану.

До важливих учасників, які безпосередньо забезпечують виконання ІТ-проектів, передбачених цим Стратегічним планом, відносяться Наглядова рада (НР) та Робоча група проекту (РГ).

Наглядова рада – створюється з метою здійснення моніторингу загального прогресу реалізації проєктів та створення нових митних електронних систем, передбачених цим Стратегічним планом.

До складу Наглядової ради залучаються представники керівної ланки Держмитслужби (у тому числі директори (заступники директорів) профільних департаментів Держмитслужби, які відповідають за процеси митного контролю та митного оформлення, аналізу ризиків, митних платежів, митного аудиту та Департаменту цифрових трансформацій, цифрового розвитку та цифровізації), ДУ «ВПФ», Мінфіну (зокрема за напрямками митної політики та з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації), експерти від донорів (за їх згодою). Зважаючи на важливість питання розробки та впровадження митних електронних систем для взаємодії з ЄС до Наглядової ради за їх згодою можуть також входити представники Єврокомісії, DG TAXUD тощо.

Наглядова рада забезпечує:

- раннє обговорення стратегічних питань, серед іншого:
 - запропоновані ініціативи щодо митної політики, зміни поточних чи введення нових нормативно-правових актів, які змінюють або впливають на існуючу митну політику чи на виконання митними органами митних процедур;
 - питання реалізації операційної політики, які впливають із змін митного законодавства;
 - питання, які можуть вплинути на управління людськими ресурсами, включаючи навчальні та освітні програми, бюджет або потенціал;
- керування на стратегічному рівні;
- моніторинг на кожному ключовому етапі, затвердження проміжних та фінальних результатів, погодження переходу на наступний етап ІТ-проєкту;
- погодження перегляду та оновлення Стратегічного плану;
- інші питання стратегічного характеру.

Робоча група проєкту – створюється з метою керування заходами на операційному рівні, узгодження рішень зі структурними підрозділами, звітування Наглядовій раді про результати.

До Робочої групи включаються представники Держмитслужби, ДУ «ВПФ», Мінфіну, експерти від донорів (за їх згодою).

Положення про Робочу групу затверджується наказом Мінфіну.

Орієнтовна Матриця відповідальності створення нових митних інформаційних систем наведена у додатку 4. При реалізації окремих проєктів матриця відповідальності уточнюється.

6.3. Оновлення

Основні принципи використання інформаційних технологій при здійсненні митної справи прямо регулюються Митним кодексом України.

Питання цифровізації та автоматизації митних процедур знайшли відображення у Національній стратегії доходів до 2030 року, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 р. № 1218-р. Відповідно до вказаного розпорядження наказом Державної митної служби України від 24 травня 2024 р. № 686 затверджено План реформування Державної митної служби України на 2024–2030 роки.

На сьогодні наперед виходять питання забезпечення Україною інтеграції та гармонізації національного домену із системами ЄС, орієнтація на обмін інформацією з митними адміністраціями країн-учасниць ЄС, створення гнучкої та масштабованої архітектури на національному рівні. У фокусі уваги перебуває підготовка до інформаційної взаємодії з урахуванням EU Customs Data Model (EUCDM).

Основні ідеї Імплементативного рішення Комісії (ЄС) 2023/2879 щодо робочої програми розробки та впровадження електронних систем, передбачених Митним кодексом ЄС, реалізовані у загальних принципах ІТ-стратегії митних органів, визначених Стратегічним планом.

Зважаючи на те, що фактично Стратегічний план був розроблений у 2023 році, він потребує суттєвого редагування. Вказане цілком узгоджується з викладеною в Імплементативному рішенні Комісії (ЄС) 2023/2879 позицією про необхідність регулярного оновлення Робочої програми з метою забезпечення її узгодження та адаптації до розвитку в імплементативному Регламенту (ЄС) № 952/2013, а також для врахування прогресу в підготовці та розвитку електронних систем (стаття 3 Імплементативного рішення).

Протягом 2024–2025 років Держмитслужбою неодноразово проводились консультації з Європейською Комісією, DG TAXUD, EU4PFM, іншими представниками ЄС щодо підготовки спільної дорожньої карти інтеграції національних митних ІТ систем з ІТ системами ЄС та обміну митною інформацією.

У результатах офіційної оцінки ЄС (скринінгу) стану імплементативного права ЄС за розділом 29 «Митний союз», що відбувся 10.04-11.04.2025, засвідчено досягнення Держмитслужбою високого рівня узгодженості (у тому числі щодо ІТ-систем) у таких сферах, як реєстрація економічних операторів, авторизовані економічні оператори, рішення митних органів, рішення митних органів щодо зобов'язуючої інформації (BTI, BOI) тощо; повної узгодженості щодо функціонування в Україні ІТ системи NCTS, застосування системи управління ризиками при здійсненні митного контролю.

11.09.2025 відбулась двостороння зустріч України та Європейської Комісії в рамках здійснення офіційного скринінгу відповідності законодавства України праву ЄС за переговорним розділом 33 «Фінансові та бюджетні положення», під час якого Україною у розділі TOR («Традиційні власні ресурси») було представлено, зокрема, ІТ системи, які забезпечуватимуть виконання вимог ЄС щодо митного оформлення імпорту, стягнення мита та забезпечення обліку митного боргу (ЄАІС та її складові, такі як АСМО «Центр», АСМО «Інспектор» та її локальні підсистеми, ЄВМТ, Електронна система управління гарантіями, Інтегрований митний тариф тощо).

На звернення Держмитслужби, у першій половині липня 2025 року Держмитслужба отримала від DG TAXUD перелік ІТ систем ЄС, наявність яких необхідна країні для вступу в ЄС, на основі якого розробляються зміни до Стратегічного плану (наказ Мінфіну від 09.02.2024 № 63) щодо розробки та розгортання електронних систем на національному рівні з урахуванням Імплементативного рішення Комісії (ЄС) 2023/2879, Виконавчого Регламенту Комісії (ЄС) 2025/512 та напрацьованої спільно з Європейською Комісією дорожньої карти інтеграції національних митних ІТ-систем з ІТ-системами ЄС з метою обміну митною інформацією.

Водночас, відповідно до Стратегічного плану та в рамках розвитку і вдосконалення митних ІТ-систем Держмитслужбою протягом останніх років реалізовано низку вагомих цифрових рішень, які змінили підходи до митного оформлення, наблизили митні процедури до стандартів ЄС і зробили митницю зручнішою як для бізнесу, так і для громадян.

Держмитслужба, зокрема забезпечила:

АСМО «Центр» - забезпечення нового рівня митного оформлення

Нова Автоматизована система митного оформлення «Центр» (АСМО «Центр») є системою з вебінтерфейсом з сервіс-орієнтованою архітектурою.

Основний вектор розробки має забезпечити інтеграцію та гармонізацію національного домену з ЄС, орієнтованого на обмін інформацією з митними адміністраціями країн-учасниць ЄС, створення гнучкої та масштабованої сервіс-орієнтованої архітектури. Окремим напрямом вдосконалення є розвиток інструментарію для взаємодії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (як резидентів, так і нерезидентів) з Держмитслужбою з урахуванням моделі даних та бізнес-процесів ЄС.

Розробка оновленої системи АСМО «Центр» базується на стандартах нових європейських систем (AES, ICS2, CCI). На даний час забезпечується співставлення переліків елементів даних електронних документів, які обробляються національною системою та європейськими системами за визначеною Моделлю митних даних ЄС (EUCDM), для забезпечення можливості електронного обміну інформацією.

Запровадження нової АСМО «Центр» було розпочато в травні 2023 року. АСМО «Центр» призначена для централізованого накопичення, зберігання, обробки та використання інформації, що формується в процесі здійснення митного контролю та митного оформлення. Система обробляє електронні митні декларації, електронні копії митних декларацій, інші електронні документи та відомості, передбачені митним законодавством України, а також інформацію, отриману в межах міжвідомчої та міжнародної інформаційної взаємодії.

АСМО «Центр» використовується посадовими особами митних органів на центральному рівні як інструмент для реалізації функцій контролю, оформлення та аналітики. Функціонування системи забезпечує уніфікацію та стандартизацію процесів обробки електронних документів, зменшення дублювання даних, підвищення оперативності та достовірності інформаційного обміну в межах митних процедур.

Розробка оновленої системи митного оформлення, як ключового та центрального компонента ЄAIC, поєднує в собі як функціональні, так і нефункціональні цілі. Основний вектор розробки має забезпечити інтеграцію та гармонізацію національного домену з ЄС, орієнтованого на обмін інформацією з митними адміністраціями країн-учасниць ЄС, створення гнучкої та масштабованої

архітектури з модульною компоновкою, яка функціонує згідно з сервіс-орієнтованим підходом.

Наразі АСМО «Центр» перебуває в процесі розгортання. Впровадження її у повному обсязі має забезпечити централізацію ІТ систем митних органів, яка сприятиме покращенню управління системою та розвитку дистанційного митного оформлення (оформлення (перевірка документації) може здійснюватись посадовою особою, яка фізично віддалена від місця розташування товарів, що дозволить вирівняти навантаження на прикордонні підрозділи митного оформлення та підрозділи на території країни; при цьому створюються передумови для кращого використання центрів компетенції).

Модуль «Журнал пункту пропуску» - забезпечення швидкості та зручності перетину кордону

Держмитслужбою в рамках створення централізованої ІТ-системи митних органів продовжується вдосконалення модуля «Журнал пункту пропуску» (ЖПП), призначеного для застосування у пунктах пропуску через державний кордон України. Як і багато інших ІТ-проектів Держмитслужби застосування модуля ЖПП передбачає не лише автоматизацію митних процедур, але і створення додаткових сервісів для осіб, які здійснюють операції з товарами.

Застосування Журналу пункту пропуску в усіх діючих пунктах пропуску для автомобільного сполучення було розпочато ще у серпні 2024 року.

У 2025 році Державна митна служба України та ДП «Адміністрація морських портів України» підписали Угоду про інформаційне співробітництво. Інтеграція «Єдиного вікна для міжнародної торгівлі» з «Логістичною портовою системою (DocPort)» забезпечить автоматичний обмін даними між системами без дублювання та ручного введення.

Оновлена система базується на європейських стандартах, включаючи принципи та формати нової європейської системи контролю експорту (AES – Automated Export System). Це забезпечує прозорість процесів і відповідає сучасним вимогам міжнародної торгівлі.

Електронне декларування посилок

В напрямку удосконалення та автоматизації взаємодії економічних операторів з митними органами Держмитслужба впровадила автоматизовану систему митного оформлення товарів у міжнародних поштових та експрес-відправленнях, завдяки якій всі оператори поштового зв'язку та експрес-перевізники мають можливість декларувати 100% відправлень в електронному вигляді, що суттєво прискорює всі процеси, пов'язані з переміщенням (пересиланням) товарів у міжнародних поштових та експрес-відправленнях.

В АСМО «Центр» вже сьогодні здійснюється автоматичне нарахування та сплату митних платежів на товари, що були задекларовані операторами поштового зв'язку чи експрес-перевізниками шляхом подання реєстрів (тимчасових та/або додаткових) МПВ чи МЕВ.

Також в особистому кабінеті порталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» впроваджено такі сервіси для громадян:

- перегляд статусу митного оформлення міжнародних поштових та експрес-відправлень, який надає можливість перегляду повного протоколу проходження відправленням митних процедур;

- самостійного декларування експрес-відправлень шляхом подання електронної митної декларації М-16; самостійної сплати митних платежів за товари в МЕР, вартість яких перевищує 150 Євро;

- відстеження статусу оформлення відправлень та надходження в митницю сплачених коштів.

GMS-UA – електронна система управління гарантіями

Модуль «Електронна система управління гарантіями» автоматизованої системи митного оформлення «Центр» Єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів (GMS-UA) введено в дослідну експлуатацію в 2024 році.

У зв'язку з набранням чинності Законом України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу» (Закон № 3926-IX) та необхідності внесення змін до нормативно-правових актів забезпечено обмін даними між Держмитслужбою та гарантами про операції з гарантіями. Гарантам забезпечено можливість інтеграції їхніх інформаційних систем із системою управління гарантіями через механізми Єдиного вікна та автоматизований обмін даними через API із застосуванням кваліфікованого електронного підпису для забезпечення безпеки; підтримку ключових операцій, включаючи видачу, відкликання гарантій, а також отримання списків гарантій та операцій за гарантіями для суб'єктів і гарантів; гнучкість налаштувань, що дозволяє обробляти запити щодо статусу гарантій, дат видачі, валют, сум та митних процедур із чіткою структурою XML-повідомлень.

В частині можливості створення вимог про сплату митних платежів, внесення відповідної інформації щодо адміністрування та контролю за сплатою грошових зобов'язань за такими вимогами реалізовано відповідне програмне забезпечення та надано можливість відповідним підрозділам митниць реалізовувати внесення відповідної інформації. У модулі також було оновлено Довідник кодів митних процедур; удосконалено pdf-візуалізацію гарантій відповідно до затверджених форм; запроваджено заборону застосування відкликаної гарантії з 16-го дня після повідомлення про її відкликання; надано можливість часткового вивільнення зарезервованих сум загальної гарантії у ручному режимі.

Наказом Держмитслужби від 16 червня 2025 р. № 539 затверджено зміни до Специфікації структури та формату електронних повідомлень для обміну даними між Держмитслужбою та гарантами про операції з гарантіями, що забезпечує можливість повноцінної інтеграції їх інформаційних систем із системою управління гарантіями (GMS-UA) через механізми «Єдиного вікна».

CDS-UA – забезпечення прозорості у прийнятті рішень

Система по роботі з рішеннями митних органів (CDS-UA) у грудні 2024 року введена в дослідну експлуатацію у частині авторизації АЕО та авторизації на застосування спрощень (у тому числі транзитних спрощень), тобто, усіх спрощень, передбачених Митним кодексом України.

До складу CDS-UA увійшли CDMS національного рівня (забезпечує реалізацію відповідних бізнес-процесів з боку посадових осіб митних органів по роботі з рішеннями митних органів в електронній формі та обмін інформацією з іншими системами) та національний портал трейдера як елемент ЄВМТ (забезпечує можливість суб'єктам господарювання через веб-інтерфейс подавати заяви на прийняття рішень митних органів, отримувати повідомлення про прийняті рішення митних органів, надавати додаткову інформацію та заяви, які стосуються роботи із рішеннями).

У зв'язку за набранням чинності з 19 квітня 2025 року Законом України від 22 серпня 2024 р. № 3926-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу» та постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2025 р. № 454 з квітня 2025 року забезпечено можливість отримання засобами CDS-UA авторизації на провадження митної брокерської діяльності. Крім того, з урахуванням прийняття відповідних нормативно-правових актів Держмитслужбою проводиться доопрацювання CDS-UA для реалізації норм щодо використання CDS-UA для отримання інших авторизацій (дозволів): відповідно до статті 404 Митного кодексу України, щодо гарантів, спеціальних митних процедур.

Система по роботі з рішеннями митних органів за своєю архітектурою є подібною до моделей і правил, описаних у технічній документації DG TAXUD для аналогічної європейської системи Customs Decision System.

NCTS: митний безвіз у дії

В контексті євроінтеграції у квітні 2024 року Держмитслужбою забезпечено перехід на застосування нового програмного забезпечення NCTS Фаза 5, закупленого в рамках проєкту МТД EU4PFM (зовнішня розробка, постачальник послуг – грецька компанія Netcompany-Intrasoft). Для забезпечення взаємодії національного програмного забезпечення із зовнішньою системою ІТ-командою Держмитслужби було реалізовано ряд інтеграцій (зокрема, взаємодія із системою обліку осіб, які під час провадження своєї діяльності є учасниками відносин, що регулюються законодавством України з питань митної справи, сервісом електронної реєстрації гарантій). Окрім того, було реалізовано можливість подачі транзитних декларацій в нову систему NCTS через інтеграційну платформу «Єдине вікно – ЄАІС – NCTS». У червні 2026 року Держмитслужбою спільно із постачальником послуг за підтримки проєкту МТД EU4PFM забезпечено перехід на застосування NCTS Фаза 6.

«Єдине вікно для міжнародної торгівлі», Особистий кабінет

Єдине вікно для міжнародної торгівлі (ЄВМТ) є національною системою для організації оперативного обміну інформацією між митними органами, державними органами, бізнесом та громадянами.

Система Єдиного вікна для митниці повною мірою узгоджується з вимогами Європейського Союзу та забезпечує, зокрема:

загальні правила для гармонізованого та інтегрованого середовища «Єдине вікно для міжнародної торгівлі»;

надійну ідентифікацію та автентифікацію користувачів;

координацію митними органами роботи відповідних уповноважених органів щодо проведення заходів офіційного контролю;

передавання митним органам до єдиного державного інформаційного веб-порталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» дозвільних документів (відомостей) у формі електронного документа.

Надійна ідентифікація та автентифікація осіб під час входу до Особистого кабінету на Єдиному державному інформаційному веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» забезпечується використанням цифрового підпису або будь-якого із засобів Інтегрованої системи електронної ідентифікації <https://id.gov.ua>.

Система захисту інформації, що використовується на веб-порталі «Єдине вікно», підтверджена відповідно до вимог законодавства України (у грудні 2024 року Держмитслужба отримала Експертні висновки на комплексні системи захисту інформації в інформаційних системах митних органів від Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, зокрема і на єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі»).

Єдине вікно для контролюючих органів: сервіс забезпечує координацію взаємодії між митними органами та іншими органами влади при здійсненні державних (немитних) видів контролю (здійснення офіційних заходів контролю (фітосанітарний, ветеринарний, контроль харчової продукції));

Інтеграцію щодо дозвільних документів: забезпечує використання для митного контролю електронних дозвільних документів державних органів, засвідчених електронним підписом, шляхом обміну інформацією з відповідними інформаційними системами інших державних органів, установ та організацій, уповноважених на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, щодо надання в електронному вигляді сертифікатів, дозволів, інших документів). Наразі «Єдине вікно» охоплює дозволи / сертифікати більше 10 міністерств / відомств;

Сервіси для бізнесу:

а) комплекс заходів по електронному обміну документами та відомостями щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України між декларантами, їх представниками та іншими заінтересованими особами з митними органами, іншими державними органами,

установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій;

б) сервіс оперативної комунікації для отримання повідомлень про статус поданих митних декларацій, про прийняття контролюючими органами рішень по справах Єдиного вікна; для запиту інформації про залишок коштів на Єдиному казначейському рахунку;

в) у межах запровадження програмного продукту «Система по роботі з рішеннями митних органів» (CDS-UA) реалізовано можливість суб'єктам господарювання через ЄВМТ подавати заяви на авторизації/дозволи, отримувати повідомлення про прийняті митними органами рішення, надавати додаткову інформацію та заяви, які стосуються роботи із рішеннями (зокрема, в Особистому кабінеті «Єдиного вікна» реалізовано можливість подання через оновлений розділ «Мої заяви» заяви про надання авторизації АЕО, авторизації на застосування спрощень та авторизації на провадження митної брокерської діяльності; додавання онлайн всіх необхідних документів; відстеження статусу розгляду раніше поданої заяви (заяв); оперативного реагування на запити митного органу; надання додаткових документів);

г) подання доручення на навантаження в електронній формі; відстеження статусу розгляду раніше поданого доручення на навантаження; оперативного реагування на запити митного органу; надання додаткових документів;

г) подання заяви про отримання рішення щодо зобов'язуючої інформації; листуватися з митницею під час прийняття рішення або ініціювати його відкликання. В межах доопрацювання ПІК «Рішення щодо зобов'язуючої інформації» реалізовано можливість друку рішень ВТІ у форматі PDF, а також їх верифікації в ЄВМТ за QR-кодом;

д) сервіс автоматизованого доступу компаній до власних митних декларацій через API інтерфейс за поточний та три попередніх роки відповідно до статті 452 Митного кодексу України;

е) можливість повноцінної інтеграції інформаційних систем гарантів із системою управління гарантіями (GMS-UA) – автоматизований обмін даними через SOAP вебсервіс із застосуванням кваліфікованого електронного підпису, зокрема для отримання інформації про видачу, відкликання гарантій, а також отримання списків гарантій та операцій за гарантіями для суб'єктів і гарантів;

с) подання заяви про повернення коштів авансових платежів з «єдиного рахунку» та заяви про повернення з державного бюджету помилково та/або надміру сплачених сум митних, інших платежів та пені.

Сервіси для громадян:

а) комплекс сервісів щодо міжнародних поштових та експрес-відправлень: зокрема, перегляд статусу митного оформлення міжнародних поштових та експрес-відправлень, а також самостійне декларування експрес-відправлень шляхом подання електронної митної декларації М-16; самостійна сплата митних платежів

за товари в МЕР; відстеження статусу оформлення задекларованих відправлень та надходження в митницю сплачених коштів;

б) сервіси щодо самостійного декларування громадянами автомобілів, що ввозяться в Україну, самостійної сплати митних платежів та інші.

Наведений перелік функцій ЄВМТ не є вичерпним – Держмитслужба постійно вдосконалює та розширює його

HELP DESK – забезпечення підтримки для кожного

З метою покращення комунікації з бізнесом, забезпечення оперативного реагування на звернення громадян та суб'єктів господарювання продовжено оновлення за допомогою ІТ-рішень як внутрішніх митних процесів, так і послуг.

Наказом Держмитслужби від 14 квітня 2025 р. № 341 затверджено Тимчасовий регламент функціонування програмного продукту «Технологічний сервіс «Управління інцидентами та підтримки користувачів» та введено в дослідну експлуатацію програмний продукт «Технологічний сервіс «Управління інцидентами та підтримки користувачів» як засобу забезпечення функціонування Єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів на базі інстальованого програмного забезпечення з використанням конкурентних комбінованих ліцензій «Ivanti Neurons for ITSM Concurrent Analyst» On-Prem (далі – система «HELP DESK»).

Система «HELP DESK» забезпечує централізовану багаторівневу підтримку користувачів, зокрема в частині функціонування електронної транзитної системи (NCTS); дозволяє подавати звернення онлайн через портал самообслуговування <https://helpdesk.customs.gov.ua>, телефоном або електронною поштою, забезпечує збереження всіх запитів, їх класифікацію, присвоєння пріоритету та передачу на відповідні лінії підтримки для опрацювання.

Підтримка функціонування NCTS здійснюється як у частині технічної допомоги користувачам (у тому числі суб'єктам господарювання), так і шляхом надання адміністративної та методичної підтримки відповідно до положень Конвенції про процедуру спільного транзиту.

Система «HELP DESK» інтегрована з внутрішніми інформаційними сервісами Держмитслужби та спрямована на забезпечення прозорого зворотного зв'язку, ведення Баз знань, контроль за дотриманням SLA та підвищення якості сервісних функцій митних органів і зручності для бізнесу.

У межах реалізації Проекту EU4PFM здійснюється закупівля Апаратно-програмного комплексу системи «HELP DESK» та послуг з його налаштування.

Пропозиції та рекомендації представників Європейської Комісії, DG TAXUD, інших представників ЄС, повідомлені за результатами ознайомлення з прогресом України у створенні ІТ систем митних органів України, засвідчили нагальну необхідність оновлення Стратегічного плану, зокрема щодо оновлення:

переліку ІТ-систем, які є пріоритетними для країн, що мають бажання вступити до Європейського союзу, з урахуванням стану розвитку ІТ-систем митних органів України;

опису включених до Переліку ІТ-систем з урахуванням змін у законодавстві ЄС;

етапів та строків впровадження ІТ-проектів щодо включених до Переліку ІТ-систем;

етапів та строків впровадження національних систем митних органів України з урахуванням стану їх розвитку.

Узгоджена з представниками Європейської Комісії спільна дорожня карта інтеграції національних митних ІТ-систем з ІТ-системами ЄС та обміну митною інформацією має корелюватись з оновленим Стратегічним планом.

**Заступник Голови Державної митної
служби України з питань цифрового
розвитку, цифрових трансформацій і
цифровізації**

Олег НІКОЛАЙЧУК